

G. Balkanski

La bazoj de anarkiismo

Origino de la senestrecaj ideoj kaj movado

Same kiel la ideoj pri aŭtoritato, ankaŭ la ideoj pri senestreco havas naturaŭzan originon. Ili ne estas falintaj de la ĉielo, sed venas de la vivo. Ili ekradikas el la homo, el lia naturo. Ili naskiĝas el materialaj kaŭzoj en la plej vasta senco de tiu ĉi nocio. Ili estas frukto de la komplekso de kondiĉo, meze de kiuj la homo naskiĝas, vivas, disvolviĝas, agas aŭ eltenas efikojn, kreas kaj konsumas havaĵojn, lernas, luktas, revas, ĝuas aŭ suferas. Sed la homa naturo estas kontraŭudira kaj kompleksa. Tial, ne nur la senestrecaj ideoj sed ankaŭ la aŭtoritataj ideoj same fontas el la homo.

La instinkto de memkonservado kaj la seksa instinkto neprigas reciprokkan lukton, kiu aperas en diversaj kaj multaspektaj formoj ; ili estas fonto de aŭtoritato. La historio de la homaro estas plena de tiaj pereigaj manifestiĝoj. Ĝuste tiuj manifestiĝoj de instinkta aŭtoritato estas fontoj de la aŭtoritataj ideoj, hodiaŭ esprimitaj en kompleta filozofio, kiu metas la instituciojn super la homo, la formulojn super la vivo, kreas kulton al la ŝtato, kaj transformas la homon en objekton, aŭtomaton, regaton.

La sento de libereco, unuflanke, kiu ne kontraŭas al la instinkto de memkonservado kaj ne nur ne kontraŭstaras la lukton sed eĉ ofte ĝin kondiĉas, la socia instinkto, aliflanke, kiu ne kontraŭstaras la memkonservadan instinkton, sed ĝin plivastigas kaj donas al la lukto aliajn formojn kaj aliajn sencojn estas esencaj fontoj de la ideoj pri senestreco.

De tiu vidpunkto la tuta homara historio lumiĝas diference de la historio instruata en la ŝtataj lernejoj. La disvolviĝo de la homo kaj de la homsocio en daŭro de mil jaroj okazis sub la signo de tiuj du principoj : unuflanke,

la lukto por regpovo, por konkero, konservo kaj plivastigo de la privilegioj kaj materialaj havaĵoj hereditaj aŭ konkeritaj, kiuj ĉiam firmigas la potencon de la homo super la homo ; aliflanke, la lukto por libereco mensa, materiala, religia, ekonomia aŭ sociala, persona aŭ kolektiva ; la lukto por defendo de la sociaj institucioj certigantaj ĉi tiun liberon, aŭ kontraŭ tiuj, kiuj ĝin subpremas ; lukto de individuoj aŭ de pli-malpli gravaj grupoj, organizoj, klasoj, socioj kaj de tutaj civilizacioj, kiuj ofte pereis, aŭ saviĝis, sed eltenante la pereigajn konsekvencojn de tiu lukto.

Du fundamentaj tendencoj karakterizas ĉiujn homosociojn de antikva Orienta epoko ĝis de hodiaŭa tempo. La unua estas la popola, tiu de vastaj homamasoj, kiuj kreas riĉaĵojn, tiu de saĝuloj, poetoj, pentristoj, skulptistoj, arkitektoj, ktp. Ĝiaj fruktoj estas popolkutimoj, sur kiuj masoniĝas ĉiuj sociaj institucioj : la klanoj, kampara komunumo, civitoj, folkloro, la saĝeco de la jarcentoj kaj la tuta spirita kaj materiala kulturo, kiu modlas la fizionomion de l'tero. En tiu tendenco trovas sian originon la senestrecaj ideoj. La alia tendenco estas la kontraŭpopola – tiu de la magiistoj, orakoloj kaj pastroj, de la nobeloj, kiuj konservas kaj transdonas la leĝojn kaj malnovepokajn tradiciojn, de la militestroj posedantoj de la armil- kaj venk- sekretoj. El tiu tendenco nutriĝas ĉiu aŭtoritata ideo.

Tiel, la senestreca penso estas daŭriganto de la popolaj tradicioj ; senestreca filozofio estas filozofio de la popola kutimjuro kaj natura rajto ; dum aŭtoritata penso estas heredanto de la perfort-rajto, de la ruzulo, de la leĝ-admiranto, afero de la privilegiaj malplimultoj.

Sed ankaŭ la kutimjuro, la popolaj tradicioj suferas malnoviĝon, ridiĝon, kaj ili transformiĝas ne malofte en neadon de la progreso, en obstaklo de la evoluo, al la kreskanta spirita kulturo, al la kreskanta liberneceso. Tiam venas la protesto, la ribelo kontraŭ malnoveco, konservatismo, mumigo. Tiu ribelo estas persona aŭ kolektiva. Tamen ne ĉiam la ribeluloj estas portantoj de io esence nova. Iuj el ilis deziras purigadon de la kutimoj kaj institucioj por certigi pli grandan efikon en la konservado de la individuaj kaj sociaj interesoj. Ili strebas forigi ĉiujn malhelpojn for de la vojo al evoluo kaj libero. ; ili strebas neniigi naskiĝantajn formojn de regpovo, kaj tial ili estas revoluciaj. Meze inter ili naskiĝas anarkiaj ideoj. Aliaj volas reformi la malnovajn kutimojn kaj instituciojn por de ĉi-lastaj plene “liberigi” kaj trudi personan aŭtoritaton. Inter ili troviĝas la antaŭuloj de ĉiuj HITLER-oj kaj STALIN-oj – de ĉiuj diktatoroj.

La liberecana idealo ĉerpas sian spiritnutraĵojn – nukon de la eterna

kaj neestingebla impeto de la popoloj al libereco kaj sendependeco – el la persona aŭ kolektiva ribelo kontraŭ ĉia subpremado, superrego, kontraŭ ĉia privilegio, kiu ĉiam transformiĝas en superregon. La senestreca penso enradikiĝas en la ribelo, en la protesto, en la kritiko, en la neado de ĉio malnova kaj eksvalida, kiuj enkarniĝas en Satano laŭ la bibliaj legendoj, en Prometeo laŭ la greka mitologio. Ties portantoj estas la ĉiuepokaj sektoj, kiuj aperas, kiel tipa esprimo de la spirita ribelo. Ĝiaj martiroj estas la ĉiuepokaj herezuloj, bruligitaj sur brulŝtiparoj aŭ vivante palisumataj. La anarkiisma penso manifestiĝas en definitiva formo en la mondkoncepto kaj agado de la bogomilanoj, albigensoj, husanoj, anabaptistoj.

Reprezentantoj de senestreco estas plebanoj, kiuj en antikva Romo unuafoje en la historio efektivas la ĝeneralan strikon kaj ĉesigas ĉian vivon, forlasinte la urbon, disiginte de la patricioj, tiel devigante ĉi-lastaj cedi.

Senestreco en la historio estas reprezentita per agado de la kamparanaj insurekcioj kontraŭ servut-reĝimo, per la sekcioj de la granda franca revolucio, en la julia revolucio de 1830, en la februara de 1848, malgraŭ tio, ke ĝi havas ankoraŭ la formon de la nekonia senestreca agado. Elementojn de ĝi ni ankaŭ havas en la Pariza Komuno, jam esprimo de taktiko lumigita de la ideoj de PRUDONO kaj BAKUNIN.

Alia fonto de la senestrecaj ideoj estas la filozofio de saĝuloj el diversaj epokoj spegulintaj la popolajn aspiradojn : LAO TSE el antikva ĉinio ; la egipta gnostikulo KARPOKRATO el Aleksandrio: ANTIGON kaj ZENON el antikva Grekujo ; verkistoj kaj pensuloj el pli nova tempo : RABELEZO, FENELON, LA BOESI ; enciklopediistoj el la 18a jarcento kaj speciale DIDEROT kaj ceteraj.

Tria fonto de la senestrecaj ideoj estas la Scienco per ties atingaĵoj kaj malkovroj.

Malgraŭ ĉio, ĉiuj ĉi fonto ne sufiĉas por viviĝi bonkonstruitan doktrinon pri socia reorganizado. La teknika, ekonomia, materiala kaj spirita progreso en la fino de la 18a jarcento kaj dum la 19a venigis sur la mondscenejon novan kaj ĉie pli kaj pli klare formiĝantan kaj ekkonciantan klason. La proletaro kaj la luktoj, kiuj ĝi kvidis dum la tuta unua duono de la 19a j. finludis decidigan rolon de akuŝisto de la senestreca mondkoncepto.

Unua esprimanto de la senestreca doktrino (1791) estas William GODWIN (1756-1836) en la libro : “Esploroj pri la justeco en politiko kaj ĝia

ĈAPITRO 1. ORIGINO KAJ MOVADO

influo sur la virto kaj universala feloĉo” ; dua estas PRUDONO (1809-1865) en la libro : “Kio estas proprieto ,” aperinta en 1840.

Sed la formado de donita ideo en iun doktrinon ankoraŭ ne estas sufiĉa, por ke oni kalkulu kun ties realiĝo. Necesas organizado, necesas movado. La rektan originon de la senestreca movado oni devas serĉi en la Unua Internacio kaj pli precize en la Parisa Komuno . Kreinto, organizinto kaj plej bona esprimanto de tiu movado aperas Mikael BAKUNIN (1814-1876). Ĝis li, anarkiismo estas nur iu filozofia tendanco, plu literatura manifestiĝo ol senpera sociala agado. Per BAKUNIN anarkiismo aliformiĝas en revolucion socialismon, en social-revolucion movadon.

Kaj ĉi tie, lastloke laŭ vico en la traktaĵo, sed ne laŭ graveco, venas la rolo de la teoriistaj. Ni ofte jam diris, kaj nun subtenas, ke senestreco ne estas laboratoria produkto ; sed tio ne signifas, ke ĝi estas frukto de mamekĝermo, ke la rolo de la teoriistoj estas sensignifa. De longtempe la ideoj ŝvebas en la atmosfero, ili manifestiĝas, ili montras sian ĉeeston, sed de tiam, ĝis kiam ili trovos iun belaranĝitan formon, ĝis kiam ili trovos siajn profundajn esprimantojn, ilia influo ne povas stabiliĝi.

En la posta ĉapitrovico, ni traktos la bazajn elementojn, kiuj karakterizas la ideologion, taktikon kaj konstruan programon de senestreco. Estos trarigardataj jenaj problemoj : libereco, solidareco, egaleco, justeco, libera iniciato, libera kontrakto, federismo, aŭtoritato, ordonpovo, perforto, ekspluatado, milito, centralizismo, ŝtato, proprieto, eklezio, parlamento, leĝo, tribunalo, mallibero, polico, armeo, imposto, mono, lernejo kaj scienco, arto, gazetaro kaj radio, organizado, striko, bojkoto, sabotado, ribelo, insurekcio kaj revolucio, libera komunumo kaj federacio, produktorganizado, distribuo, diversaj unuiĝoj.

Senestrecaj principoj

2.1 Libereco

La libereco estas biologia neceso, leĝo de la vivo ; la vivo mem. Ĉiu viva estaĵo, eĉ la plej malsupra, celas, kvankam plej pofte nekonscie, al libero. Eĉ en la vegetaĵaro la vivimpeto estas ekvivalento de la liberimpeto. La ĝermo, kiu elvenas el la grajno, puŝas, sublevas, flankenmetas malhelpojn, aŭ traigŝas kaj kurbiĝas nesupereblaj baroj kaj serĉas liberan vojon. La malgranda insekto limigita en siaj movoj, kaptita, surpaŝita, enfermita, tiras, puŝas, senĉese serĉas liberiĝon, krias, mordas, pikas, baraktas por almiliti sian liberecon. Estas sovaĝbestoj, kiuj, ĉe plej bonaj materialiaj kondiĉoj kaj plej diligentaj zorgoj flanke de la homo, neeviteble mortas, kiam ili estas senigitaj je libero.

En la historio de la homa socio, la libereco, la strebo al libero kaj la polibera batalo determinas kaj karakterizas la tutan disvolviĝon de la homaro. Libereco estas ĉefa faktoro de la progreso. Neniam la homo por ĉiam rezignaciis, kiam la libero estis de li forprenita. La sklaveco, kiom ajn daŭra, kiom ajn firmigita kaj sekurigita ĝi estis de la piedpremintoj de la libero, ĉiam finiĝis per liberiĝo. Kiom da fortostreĉo, kiom da sangoverŝoj, kiom da viktimoj kostis rekonkerado de la libereco ! Sed neniu, anticipe mezurinte la kvanton da elverŝota sango, iam haltis pro la viktimoj, ĉar la libero mem estas la plej alta prezo de la vivo, kaj la vivo mem fariĝas por ĝi rimedo.

Kiel kondiĉo en la sociaj rilatoj libereco ĉiam signifis progreson, floradon de la kulturo kaj prosperon en ĉiuj sferoj de la sciado kaj homagado. La epokoj de libereco estas la plej lumaj en la homhistorio. Ĝis hodiaŭ mem ĉio

kreita en la sfero de la sciencoj kaj artoj dum la antikve grekaj respublikoj, kiam la libero de la civitanoj estis alte aprecata, daŭre restas la bazo de ĉiuj sciencaj disciplinoj. La plej grandaj eltrovoj en scienco kaj tekniko ekaperas en la mezepokaj civitoj.

En la homa socio, same en la pasinteco kiel hodiaŭ, la plej karakteriza strebo, de ĉiuj homoj el ĉiuj klasoj kaj sociaj tavoloj, estas la aspiro al libero. Eĉ la plej abomenindaj tiranoj, estas kapablaj kompreni la prezon de la libero, kiam ili estas je ĝi senigitaj. Eĉ la plej grandaj tiranoj, kiam ili batalis por la libero, kompreneble por libero sia, ŝajnis veraj batalantoj kaj revolucioj, kaj sukcesis trompi la popolojn. Ĉu ne estis la fera kaj kuraĝa NAPOLEONO simbolo de la revolucio kaj de la batalo por libereco, antaŭ ol li superregis Eŭropon ? Ĉu li ne plorĝemis, la sama NAPOLEONO, por la libero, por libero sia, kiam li troviĝis sur Santka Heleno ? Ĉu ne tiuj estis antaŭe la plej kuraĝaj antaŭvenantoj, kaj defendantoj de la libero, kiuj pli malfrue starigis la gilotonon, kiel purgatorion kaj sanktan lokon. Se ni povus scii la intimajn sentojn de MUSOLINI en la minuto, kiam li devis ekpendi kun la kapon suben, certe ni trovus la saman plorĝemon por la libero, por la libero de tiu ĉi, kiu plej malnoble kaj plej senskrupule ĝin piedpremis daŭre, multe da jarojn post kiam li vendis ĉion, kion li posedis el socialismo ?

Jes, la homo – tirano aŭ sklavo – scipovas apreci la liberon, sed liberon *sian*. Li estas pri tio tute konscia, nur kiam li ĝin perdas. Atingi ĉi tiun superegan saĝecon, identigante sian liberon kun alies libereco, signifus ĉesi esti sklavo aŭ tirano kaj fariĝi homo libera, t.e. liberecana.

La strebo al libero karakterizas ne nur la individuon, sed ankaŭ la hom-grupojn unuigitajn laŭ materialaj aŭ spiritaĵoj, ligitajn profesie, religie, sente, ekonomie, teritorie, vivmaniere,, etne, nacie, k.c. La grupoj kaj asocioj luktas por sia libero en la kunloĝejoj ; la kunloĝejo batalas por sendependeco, kio signifas liberon rilate al pli supera administra unuo ; la komunumoj batalas por sia aŭtonomio, kio signifas por sia libero rilate al la ŝtato ; la popoloj luktas por sia nacia libero ; klasoj batalas kontraŭ aliaj klasoj kaj sociaj tavoloj por sia libero ; individuoj kaj civitanoj, organizoj kaj partioj batalas por politika libero ; la homoj de scienco kaj arto serĉas sian liberon por krei kaj esplori ; lernantoj kaj studentoj depostulas liberon ; modernaj pedagogioj levas la infanliberon al la plej grava principo de instruado kaj edukado – libero, libero, ĉiuj celas al libero, almenaŭ por si ; oni parolas por libero, levas la liberon al celo de sia agado, al tasko de sia vivo ! Ĉu estas io pli universala ol strebo al libero en la tuta kosmo ?

Sekve, estas klare, ke la libero estas iu principo, kiu staras, skribita sur multaj standardoj, kiu leviĝas kiel programcelo de multaj sociaj movadoj. Ĝi estas tiom universala principo, ke sen ĝia aplikado certaj homaĝoj fariĝas neeblaj, kaj identiĝas kun la libero mem. Tiel estas la kazo de la moderna edukado ; tiel estas la kazo de l'arto. Laŭ la koncepto de la nuntempaj modernaj pedagogoj kaj artistoj, ne estas edukado kaj arto sen libero, ekster la libero. Tamen, ĉiuj sociaj movadoj, kiuj enskribis en sian programon kaj sur sian standardon la liberprincipojn, ne fakte estas veraj adeptoj de la libereco en la praktikado de la vivo. Tiuj ne povas esti veraj partianoj de la liberprincipo, kiuj samtempe akceptas ankaŭ la aŭtoritatoprincipon, eĉ sub modera formo. Aŭtoritato kaj libero estas principoj neakordigeblaj, nerepacigeblaj. Ĉia aŭtoritato laŭdifine, esence kaj en sia manifestiĝo, estas neado, limigo de la libero. Sekve, la konflikto ĉe la plej bona kaj sincera deziro estas neevitebla.

Tiurilate la diferenco inter aŭtoritatuloj kaj anarkiistoj estas kvalita, fundamenta, profunda. Sole nur anarkiismo estas la plej esprimo de la libero-principo ; nur ĝin oni povas konsideri, kiel filozofion de libereco. Sole nur la anarkiistoj estas veraj, logikaj kaj plenaj adeptoj de la libero ; nur ili estas la veraj portantoj de la libero.

Tial, ne estas hazarde, se en la latinaj lingvoj, la nomo *anarkiisto* identiĝis kun la termino *liberecano*, defendanto aŭ partiano de la libero. La vorton *libertaire* en la franca, kaj *libertario* en la hispana kaj itala – kiujn bulgare oni tradukas ordinaro *senestracano* – en ĉiuj latinlingvaj enciklopedioj kaj vortaroj oni donas kiel sinonimon de *anarkiisto*.

For de ni la intencon aserti, ke inter la adeptoj de aŭtoritata principo ne ekzistas sinceraj partianoj de la libero. La diferenco inter aŭtoritatuloj kaj anarkiistoj pri tiu punkto ne kuŝas en la sincereco de la intencoj kaj deziroj. Ĝi estas multe pli profunda, ligita al la intenco mem de la faktoj, dum, por la adeptoj de la aŭtoritata principo, la libero en la plej bona okazo, kiam ili estas sinceraj defendantoj, estas nur celo, plej ofte fora celo. Por la anarkiistoj, fundamenta principo de ilia doktrino, la libero estas en la sama grado kaj celo kaj rimedo, tasko kaj vojo, regulo same en internaj reciprokaj organizaĵoj rilatoj, kiel ĝenerale en ĉiutaga vivo en la rilatoj al la aliaj, al la socio.

La historia sperto kaj la ĉiutaga praktiko pruvis, ke iluzie estas kredi, ke per limigo aŭ piedpremo de la libero, oni povas realigi la liberon. Nur ties plena uzado en la vivo kaj en la ĉiutagaj rilatoj estas garantio, ke oni

venos ĝis plena realiĝo de la socia libereco. Ĉiu, eĉ provizora, transira limigo, prokrasto de la praktikado de la libero, ĉiu uzado de aŭtoritato kiu substituiĝas al la libero pro kia ajn motivo, neflekseble kondukas al pluigado de la liberlimigo, al la firmigo de la aŭtoritato, kio tradukiĝas per la subpremado kaj finatingas la tiranecon.

La libero ne agnokas, ne toleras limigon. Nur la neprecizeco kaj malriĉeco de la homlingvo trudas al ni paroli pri liberlimo en certa senco. La libero ne estas la nura principo en la reciprokaj rilatoj. Ĝi ne povas esti rigardata isole kaj el inter la aliaj principoj, kiuj kondiĉas tiujn rilatojn. Konsekvence, se oni parolas pri la limoj de la libereco, tio estas por esprimi tiun harmonion en la aplikado de ĉiuj principoj kondiĉantaj la ensocian vivon.

2.2 Solidareco

Simile al la libero, la solidareco estas ankaŭ biologia neceso, instinkto kaj leĝo de la vivo. La manifestiĝoj de sociemo, interhelpo, solidareco kaj oferemo de la individuoj por la aliaj, en la grupoj, familio, komunumo, en la specio en besta mondo, estas konstatitaj en ĉiuj tempoj. Ĉiam ili montris la naturesploristoj kaj vojanĝantoj ; filozofoj jam de antikva Grekujo faris sintezojn bazitajn sur interhelpaj kaj solidarecaj faktoj ; poetoj el ĉiuj tempoj prikantis. Sed kiel unua, DARVINO en sia libro *Origino de l'homo* prezentis tiujn manifestiĝojn, tiel esence havantajn karakterojn de biologia leĝo. Pli malfrue KROPOTKIN, en defendo de la darvinismo kontraŭ ties misformantoj, dediĉis sin elĉerpe studi tiun specon de manifestiĝoj, kaj en sia libro¹ argumentis novan doktrinon biologian, kiu fariĝis fundamento de la tuta anarkiisma doktrino.

Efektive, la funsdamenta kono de la vivo de ĉiuj specioj de la zoologia ŝtuparo – speciale de la insektoj (abeloj, formikoj, termitoj, kaj tiel plu) ĝis la plej supera besto : la homo – ebligas konstati la gigantan gravecon de interhelpo, de socia instinkto, de solidareco.

En la homara historio, la praktika de interhelpo, solidareco kaj asocio same liveris brilan postsignon, manifestiĝinte plej ofte paralele kun la libero. La epokoj de plej granda persona kaj socia libero estas ĝuste tiuj de plej granda socia solidareco.

¹ *Interhelpo kiel faktoro de progresiva dispolviĝo* P. KROPOTKIN

Pro tiom da paralelismo inter libereco kaj solidareco en la homa socio, estas substrinke, ke ili kunmiksiĝas en komuna manifestiĝo kaj prezentiĝas kiel du flankoj de unu sama fenomeno. Libero sen solidareco estas nebla ; solidareco sen libero montriĝas nepensebla en socio, kiu disvolviĝas kaj prosperas en sia ekonomia kaj kultura progreso. La respublikoj de antikva Grekujo, la epoko de kampara komunumo, kaj pli malfrue la mezepokaj liberaj civitoj kun sia kompleksa kaj interpektita reto de plej diversaj asocioj por plej variaj celoj, sin ofte sternintaj sur la internacia tereno, estas la plej elstaraj ekzemploj de alte manifestita socia solidareco, akompanata de universala progreso.

Novtempe la kooperativo, kiu unuigas centojn da milionoj da homoj en la mondo kun sur loka, nacia kaj eĉ internacia formoj, kaj ampleksas la plej diversformajn aktivecojn ; la laborista asocioj, kiu same kunigas milionojn da homoj sur la tuta terglobo ; ĉiaj aliaj asocioj de loka, nacia kaj internacia karaktero, por la kontentigo de la plej diversaj bezonoj, aŭ kreitaj por la plej diversaj taskoj, kiuj ofte unuigas la homojn laŭ korporacioj aŭ klasoj, por ke ili konduku batalon unuj kontraŭ aliaj – estas ankaŭ nerefutebla pruvo pri ekzisto de la solidareco, kiu, instinkta ĉe la bestoj, transformiĝas ĉe la homo en volitan kaj konscian agadon.

La socio kiel tuto neniam ĝis hodiaŭ sukcesis realigi la solidarecon inter ĉiuj siaj membroj ; tion oni ne povas kontesti. La socio, de kiam ekzistas premado kaj ekspluatado, ĉiam estis dividita en kastojn kaj kontraŭecajn grupojn, kategoriojn, klasojn interbatalantajn : regantoj, supremantoj, ekspluatantoj kaj regatoj, subpremantoj, ekspluatatoj kaj ĝuste tiu divido malhelpas la socian solidarecon, kaj ankaŭ la socialan, kulturalan kaj materialan progreson de la socio.

La socio – hodiaŭ antagonista pli ol iam – estas dividita en klasojn ; divido malutilas al la homaro, ĉar ĝi ne permesas la realigon de la universala homa feliĉo.

Sed nek en la historia pasinteco, nek hodiaŭ, la domaĝa divido sukcesis plene neniigi la instinkton de interhelpo, la senton de solidareco, la spiriton de asocio. Eĉ ankaŭ kiel batalrimedo de sociaj kategorioj, la solidareco potence manifestiĝas en ĉiuj socioj, inkluzive de tiuj, en kiuj iu partia aŭ persona diktaturo strebas al neniigo de ĉia solidareco, anstataŭante ĝin per kazerna reĝimo. Plie, la socia instinkto estas tiom profunde enradikiĝanta en la homo, ke iafoje ĝi nevole transsaltas la limojn de la divido kaj manifestiĝas inter homoj el diversaj klasoj., kiuj tamen konservis iun komunan

karakterizaĵon – la bildon de homo. Sen idealigi tiujn izolajn kazojn, nek doni al ili la aspekton de principo, ni ne povas – eĉ ankaŭ la plej partia kaj fanatika adepto de la klasbatalo – refuti, ke la ĉiutaga vivo liveris multe da tiaj faktoj de socia interhelpo inter homoj el diversaj sociaj grupoj, eĉ militantaj inter si, faktoj gloritaj kaj prikantitaj de la artistoj. Tiuj manifestiĝoj estas signifoplenaj precipe dum periodoj de komunaj plagoj kaj katastrofoj : tertremoj, inundoj, hajloj, incendioj, militoj, k.t.p.

Sekve, neniu povas nei ke, kiel libereco, solidareco estas same principo en la sociaj rilatoj, agnoskita de formulo : “libereco, frateco, egaleco”, kaj hodiaŭ sukskribita sur multaj standardoj de partipolitikaj organizoj.

Solidareco estas ankaŭ unu el la bazaj principoj de anarkiismo. Konvenas agnoski ke, kvankam la solidareco estas vaste praktikata en la reciprokaj rilatoj de la anarkiistoj, eĉ multe pli vaste ol inter ĉiuj aliaj homoj, fakto agnostika eĉ de iliaj malamiko, en la propagando de la anarkiismaj ideoj tiu principo estas ĝis certa grado ombrita de la preferoj al libero. Kaj tio estas facile klarigebla. En la socia vivo ofte okazas, ke la reago kontraŭ larĝe disvastigita fenomeno (t.e. la subpremado) iras ĝis troa emfazo de ties kontraŭo (la libero). La libero estas tiom tretata, ke la anarkiistoj, ĝiaj solaj fidelaj kaj konsekvencaj defendantoj, skizas sin en sia propagando ĉefe per sia batalo por libero. Kaj pro certaj negativaj montriĝoj, tio donis motivon al iuj anarkiistoj, eĉ konsideri la liberon preskaŭ kiel unikan principon de la senestreca filozofio.

La vero, se ni povas permesi al ni gradigon, estas ke solidareco en la anarkiisma koncepto okupas unuan lokon, kaj ke ĝi karakterizas multe pli tiun filozofion ol la libero, sen ke eblas, kompreneble, kontraŭmeti ambaŭ principojn. Se oni devas senestrecon karakterizi per du vortoj, ili sendube estas : filozofio de la solidareco kaj de la libereco. Tiel estas laŭ la opinio de la teoriiistoj. Kaj GODWIN, kaj PRUDONO, kaj BAKUNIN, kaj KROPOTKIN kaj ĉiuj aliaj teoriiistoj de la anarkiisma socialismo, difinante sian vidpunkton fronte al la nun superregantaj konceptoj kaj sistemo, prenis kiel deirpunkton la neceson starigi solidarecon por certigi la individuan liberon.

BAKUNIN, kategorie espriminte tiun penson, multfoje emfazis en siaj libroj, prelegoj kaj leteroj : “*Solidareco estas la unua leĝo, libero, la dua*”. Kaj KROPOTKIN ne nur multfoje esprimis la saman penson, sed li ankaŭ nutris ĝin per la plej larĝa argumentado en ĉiuj siaj verkoj, precipe en *Etiko* kaj *Interhelpo*. Laŭ li, kaj tio estas la koncepto de hodiaŭaj anarkiistoj, la

garantio por réaligi la estontan socion, en kiu la libero trovos sian plej plenan aspekton, kuŝas en la homa sociemo, kiu transformiĝas en konscion, bazon de nova moralo, sen kiu la socia vivo estas neebila.

2.3 Egaleco

Egaleco proklamita, kune kun libero kaj frateco, fare de la granda franca revolucio, estas nekontesteble principo de sociaj rilatoj, kaj ne nur por la anarkiistoj, kiuj ĝin konsideras kiel la fundamentan principon de sia socia doktrino. El la buŝoj de multaj ni hodiaŭ aŭdas prononci senĝene tiujn tri tiel enhavoriĉajn kaj esprimplenajn vortojn : “*liberon, fratecon kaj egalecon*”, kiel kanton, kiel mondkanzonon. Ankoraŭ pli, tiuj tri vortoj ornamas eĉ la enirejon de iuj publikaj konstruaĵoj kiel iu kruela ironio de la historio. Tiuj grandaj principoj de la homprogreso perdis per trouzado sian veran sencon. Sed se la libero kaj la frateco, aŭ pli precize la solidareco, ne estas tute senigitaj je sia vera enhavo, kaj havas certan kvankam limigitan sencon por tiuj, kiuj arbitre ornamas sin per ili, ne tiel estas pri egaleco. Cetere, al la nocio egaleco neniam estis donita ĝia vera senco, eĉ dum la tempo de la granda franca revolucio. El la famaj grandaj nomoj, nur tiun de MARAT oni povas ligi kun iu pli preciza kompreno de egaleco. Por ĉiuj aliaj la proklamado kaj serĉado de egaleco neniam iris pli fore ol egaleco antaŭ la leĝoj. Ĉiuj, kiuj parolis kaj parolas pri egaleco, ne enmetas en tiun principon alian enhavon, krom leĝebla, jura kaj abstrakta. Nur en la koncepto de la anarkiistoj, en ilia sociala programo, la principo de egaleco trovas plenan, verecan kaj realan esprimon. En tiu trilogio “*libereco, solidareco kaj egaleco*”, egaleco por anarkiistoj havas unuarangan kaj determinitan karakteron. La libero neniam povas esti tute reala, se mankas reala egaleco, egaleco en la materialaj kondiĉoj de la vivo. Se ni akceptas, ke la ideala, politika demokratio realiĝu, ke efektiviĝu plena egaleco de la civitanoj antaŭ la leĝoj, ke ideala konstitucio aplikata de same idealaj “organoj de la ideala” demokratia ŝtato absolute garantiu la plenan juran egalecon, la efektiva egaleco eĉ en tiu kazo fariĝos iluzio, se tiam daŭre ekzistos la materiala neegaleco. La privata proprieto, la kapitalismo privata kaj ŝtata kondiĉo kaj ĉien akompanata de monopolaj privilegioj kaj herarkio kreas materialan neegalecon. Kian realan valoron povas havi por proleto, por malriĉa kamparano, por eta oficisto kaj metiisto, ilia egaleco-rajto, fronte al la kapitalisto, al la granda proprieto, al la industriisto, al la supera burokrato, se ili ne havas egalan kaj realan eblecon plene kontentigi siajn materialajn kaj intelektajn bezonojn ? Tiu egaleco povus esti enskribita

en la libroj per oraj literoj, povus esti garantiita de anĝeloj kaj ĉefanĝeloj, prikantita sur ĉiuj vojoj kaj kruvojoj, en ĉiuj parlamentoj kaj tribunaloj, ĝi restus iluzia tiom longe dum ne ekzistas ekonomia egaleco.

Solidareco neniam povas esti natura, senĝena kaj plena, sen egaleco. Kvankam profunde biologia bezono, la solidareco en la socia vivo estas influata de la socia strukturo, determinita de la rilatoj kiuj karakterizas la socion, kaj alprenas formojn determinitajn de tiuj rilatoj. Tiom longe dum la socio daŭre estos dividita en klasojn de regantoj kaj regatoj, de privilegiuloj kaj senrajtigoj, de espluatantoj kaj ekspluatatoj, tiom longe dum la homoj restos dividitaj per kompleksa sistemo hierarkia, kreanta tutan piramidon de sociaj tavoloj kun kontraŭecaj interesoj, la socia solidareco neniam povos realiĝi kiel universala principo.

Neniu pli bone tion esprimis ol BAKUNIN, difinante la gravecon de egaleco, kiel neanstataŭebla principo de socialismo : “*Libero sen socialismo* (t.e. sen egaleco) *signifas privilegion kaj maljustecon*”.

Kaj tiel, por anarkiismo kaj la anarkiistoj, egaleco aperas ne nur kiel natura rajto, kiun neniu homa leĝo garantias, sed kiu plej ofte estas de la leĝo piedpremita, nekonsiderata, kaj kiu kontraŭas al la proprietaĵoj kaj principoj de socia hierarkio sanktigataj de ĉiuj konstitucioj de la mondo. Ĝi estas la rajto de libera aliro de ĉiuj homoj al ĉiuj naturaj bonaĵoj kaj al libera utiligo de ĉiuj materialaj kaj intelektaj akiraĵoj de la socio, fruktoj de la nemezureblaj penadoj de milionoj da homoj kaj de nenombreblaj generacioj ; sed egaleco estas ĉefa kondiĉo por certigi la socian kaj individuan liberecon kaj la rilatojn de plena socia solidareco, kil de naskiĝo kaj tenado de la sento de justeco, fundamento de la socia moralo kaj de ĉia homa etiko ĝenerale.

Jarcentoj da sklaveco kaj ekspluatado, de subpremado kaj maljusteco lasis la plej profundan postsignojn en la homkonscio koncerne la egalecon, kaj reduktis ĝis minimumo ties manifestiĝojn en la homrilatoj. Dum la konscio pri libero kaj sento de solidareco plu manifestiĝas gravmaniere sub unu aŭ alia formo, la sento pri egaleco inter la homoj senteble difektiĝis. Sed tamen ni trovas ĝin respegulitan en diversaj religioj – primitivan filozofion de homoj el nememoreblaj tempoj – en multaj sektoj per kiuj reagis la spirito de la primara kaj pura vero de la religia filozofio kaj precipe en la kristanismo kaj en la kristanal sektoj el diversaj epokoj. Ni retrovas ĝian manifestiĝon en la kamparana komunumo, en la slava famili-komunumo (*zadruga* slave), en la diversaj frataroj, unuiĝoj kaj asocioj de la mezepokaj

liberaj civitoj. Ni trovas restaĵojn de tiu sento de egaleco en iuj popolaj tradicioj kaj popoldiroj. Ne mankas fine manifestiĝoj de konceptoj kaj de sento pri egaleco ankaŭ en la homrilatoj eĉ en la hodiaŭa socio tiel profunde dividita kaj disŝirita pro konstantaj kontraŭecoj. Sen atribui troan gravecon al tiuj lastaj faktoj, oni devas ĝin konfesi, havas izolan karakteron, ni ne povas ne konstati, ke la pliiĝo de la komerca spirito kun la disvolviĝo de l'kapitalismo ne atingis tian gradon, ke ekzemple la homoj estas pesitaj per pesilo antaŭ envagoniĝi, envaporŝipiĝi, enaviadiliĝi, enautobusiĝi, kaj pag transportajn taskojn konforme al sia pezo. Io pli, ĉiuj vojanĝantoj estas egle traktataj rilate al pakaĵo senpage transportebla ; ankaŭ tio valoras iagrade por la peraviadilaj vojaĝoj. Egala traktado aplikiĝas same en la lernejoj, kie la klerigo ĝis fiksita aĝo estas absolute senpaga, kaj per diversaj socialaj kriterioj, fariĝas materiale ebla por ĉiuj infanoj, eĉ ankaŭ por tiuj de la plej malriĉaj gepatroj. La publikaj bibliotekoj estas alia brila manifestiĝo de egaleco en la kadroj de la hodiaŭa rabema socio. Ĉiu povas hodiaŭ libere kaj senpage utiligi la sociajn bibliotekojn je egalaj kondiĉoj. Ĉe iuj grandaj okcidenteŭropaj bibliotekoj estas eĉ specialaj oficistoj, kiuj donas eblecon utiligi bibliotekojn el aliaj urboj kaj landoj, kies deziritaj libroj estas transsenditaj al donita loka biblioteko, kie ili restas dum fiksita tempo, postulante neniun pagon por tiu servo. Tiu rajto estas egala same por princo kaj kapitalisto, kiel por la lasta proleto. Fakte, la materialaj vivkondiĉoj estas ja diversaj, do diversaj estas la ebloj pri la libera tempo, kiun oni dediĉas al vizito al tiuj bibliotekoj. Sed rilate tion, troviĝas ankaŭ novaj formoj de utiligo de biblioteko, per enkonduko de la koresponda utiligo per tiel nomataj transproteblaj bibliotekoj. Egala kaj nelimigita estas en tiuj urboj utiligo de la akvo en la hejmoj. La saman principon oni aplikas ankaŭ en restoracioj rilate al pano, kiun oni ne pagas aparte, kaj kies kvanto estas nelimigita por la konsumanto. Multe da tiaj faktoj oni povas nombri. En multaj okazoj ili respondas pli al neceso teknika aŭ komerca, ol al sento de egaleco ; sed malgraŭ ĉi tio ili estas pruvoj, kvankam vere sensignifaj, pri ekzisto de la sento de egaleco.

Sed kio estas egaleco ? Ankaŭ pri tiu demando la diferencoj inter la anarkiistoj-socialistoj kaj la aliaj socialistoj estas profundaj. Por la anarkiistoj egaleco ne estas kvanta, sed morala nocio : ĝi koincidas kun la rajto de vivo. La marksisma socialismo kaj komunismo estas antaŭ ĉio produkta sistemo, dum la anarkiisma komunismo estas ĉefe distribua, konsumata. Post kiam anarkiismo neas la parazitismon, aldirite la rajton vivi je fremda kosto certigita per la monopollo super la rimedoj de produktado, interŝanĝado kaj dispartoigado, t.e. post kiam ĝi proklamas la neceson de socialigo de tiuj rimedoj, ĝi lokas sur la unuan rangon ĉies rajton ĝui ĉiujn materialajn kaj

intelektajn havaĵojn konforme al siaj bezonoj, kun la sama natura devigo partopreni en la produktado de tiuj havaĵoj laŭ siaj fortoj kaj kapabloj. La kontentigo de la bezonoj estas tiom pli plena, kiom pli alta estos la produkta kaj teknika nivelo. La utiligo estos plena kaj nelimigita por la produktoj, kiuj estos en sufiĉa kvanto. Koncerne ĉiujn aliajn bezonojn, la socio zorgos pri la havebla kvanto, kaj ilia dispartigo estos farita laŭ la grado de la bezonoj.

Por anakiistoj egaleco ne estas aritmetiko, apotekaj pesiloj ; kvankam il sin apogas sur la socia ekonomio, por ili egaleco ankaŭ ne estas ekonomio, etik-morala principo. La anarkiisma socialismo estas etika principo ; tiu tendenco manifestiĝas eĉ en la hodiaŭa socio kaj ĉe homoj, kiuj ofte havas neniun nocion pri socialismo. En la okazoj de manko, de nesufiĉeco, de plagoj, kaj en la socio, kaj en la familio, ĉe distribuo de nesufiĉecaj havaĵoj preferon oni donas ne al tiuj, kiuj havas la plej grandajn meritojn pro sia produktado, sed al infanoj, malsanuloj, maljunuloj, virinoj, malbonfartantoj. Ankaŭ tie ĉi anarkiismo aperas pli proksima al la homoj, pli natura ol kalkulanta socialismo, kiu gvidis al monstra stalinismo, al vetlaborado miksitita kun partia falsado kaj la neado de ĉia humaneco levita ĝis alteco de superega principo.

La vera egaleco ne praviĝas per meritoj, kvalifiko, kapabloj, hereditaj aŭ akiritaj rajtoj kaj hierarkio, sed per absoluta agnoskado de la neŝanĝebla valoro de ĉia homa estaĵo. La vera egaleco tuŝas ne nur la materialan sed ankaŭ la moralan sferon de la homaj manifestiĝoj ; ĉia subpremoj, ĉia servutemo, ĉia subtaksado aŭ supertaksado de la individuoj, signifas neadon de la egaleco. Ĝi estas konscio pri digno, kiu, sen rifuzi la respekton al homa individuo, malestimas ĉian aŭtoritaton. Jen pro kio, la vera egaleco estas antiaŭtoritata, senestreca ; kie estas aŭtoritato, regpovo, tie ne estas kaj ne povas esti egaleco.

(daŭrigota)

Enhavo

1	Origino kaj movado	2
2	Senestrecaj principoj	6
2.1	Libereco	6
2.2	Solidareco	9
2.3	Egaleco	12
	Enhavo	16